

Felköszöntő a Berde-serleggel.¹

A kegyelet érzetétől áthatva emelem föl e serleget és hódolattal adózom nagy jótevőnk Berde Mózes emlékének.

Az emberi szív legnemesebb érzése, szellemi lényének legtündöklőbb vonása nyilvánul meg minden kegyes adományban, mely az emberiség magasztos törekvéseinek és céljainak megvalósítását elősegíteni van hivatva. A gondolat, mely rugója e nemes cselekedeteknek a legemberibb, megtisztulva az emberiség minden gyarlóságától, menten minden földi salaktól, az egyetemlegesség gondolatát van hivatva szolgálni. Önzetlenül jót tenni másokkal, a szegénység nyomorán enyhíteni, kulturális intézmények és törekvések támogatása által elősegíteni a mivelődés általánosítását és ez által hathatósan munkálni az Isten országa megvalósulásán — a lélek legeszményibb megnyilatkozása.

Előttem Berde Mózes egyéniségének nagysága nem nagy vagyonának egyházunk s közvetve a magyar cultura céljaira tett hagyományozásában, hanem egész életét átölelő abban a rendszeres törekvésben domborodik ki, melylyel magasztos ideáljának minél hatékonyabban leendő megvalósítását életfeladatául tüzte ki. Egy hosszú élet fáradtságának eredményét halmozta föl, nemhogy a kínálkozó örömeknek részesévé lehessen, hanem hogy szeretett egyházát feladatai megvalósítására képessé és nagygyá tehesse; kerül minden fényt és feltűnést, az egyszerűség bölcs mérsékletének hódol s nem törődik a társadalomnak mindenbe beleelegyedő frivol gunyjával, a kereszténység legszebb erényét, az önmegtágadást teszi élete cultusává, csakhogy magasztos célját megvalósíthassa.

Lehet-e anyagiás egy ember? kinek minden gondolata, kinek minden törekvése egy eszményi célban központosul, ki lemond az élet minden örömről, kiből ki van zárva az önzés legparányibb átoma, kinek csak egy gondolat hatja át egész valóját, csak egy

¹ 1910. oct. 30-án a főtanácsi Berde-ebéden.

érzés dobogtatja meg szívét: az egyháza iránti szeretet. E szeretetben olvad fel egész lénye, ez irányítja munkásságát, edzi meg munkaerőjét, ösztönzi kitartásra. . .

Élete tele tanulságokkal. A munkásság, a takarékoság, az egyszerűség, az önmegtagadás, a böles mérséklet, lassú, de biztos, minden nagyzástól ment haladás, megbecsülése őseinktől öröklött egyházi intézményeinknek, hitrokonaink iránt érzett minden összetükközést kerülő kibékítő szeretet: mind meg annyi ősi unitárius erények, melyeknek megszivlelése és követése nekünk a jövőre még tán nagyobb értéket képvisel, mint gazdag hagyománya. E nemes erények tartották fenn egyházunkat a mult vészes küzdelmei közt, e nemes erények hivatvák jövője felvirágzását biztosítani.

Ápoljuk e nemes erényeket önmagunkban. Ne keressük azt, a mi szétválaszthat, hanem a mi egyesít. Kerüljük a nagyzást, mert alkotásaink biztonságának hiánya megrázkódtatásoknak tehet ki, ha több súlyt helyezünk megvalósulásuk gyorsaságára, mint fennmaradásuk tartósságára. E gondolat nyilvánul meg nagy jóltevőnk végintézkedésében is, midőn hagyománya folytonos növekedéséről gondoskodott, ez által akarván megszabni irányát lassú, de folytonos haladásunknak.

Ne igényeljük az egyháztól többet, mint a mennyit viszonzásul nyújtani képesek vagyunk. Autonomiánk gyökere a hivek ingyenes közreműködése által nyer dús tenyészetet. Az a körülmény, hogy részint nagy jóltevőinknek, részint az államnak adományozása folytán nagyobb összegek állanak rendelkezésünkre, nem menti fel a hiveket az egyház érdekein való hitbuzgóságtól sugalt tevékenykedéstől.

Óvakodjunk a tulzásoktól, a hiveink iránt táplált szeretetben rejlő gyengeséget ne engedjük józan mérsékletünk felett tulerőre kapni; mert megisméltódnak a közel mult története, hogy szegényes viszonyaink között megőrzött vagyoni egyensúlyunkat, éppen nagy jóltevőnk gazdag hagyománya folytán tulságosan megnövekedett igények veszélyes módon megzavarták. Ennek megisméltődését annyival inkább kerülünk kell, mert az államtól nyerhető segélyek további fokozását aligha remélhetjük.

Ezeket a gondolatokat ébresztette föl lelkemben a kegyelet, melylyel nagy jóltevőnk, Berde Mózes dicső emlékének hódolni kívántam.

GÁL JENŐ.

G y ö n g y m o n d a t o k.

(Újkori írótól.)

K ö z b á t o r s á g.

A legnyomorultabb ember szabadsága is mindnyájunk közös ügye. Ha a törvényes formák megsértetnek, ha egyetlen polgár is jogtalanul érintetik: mindenki fenyegetve van. A ki ezt nem érzi, nem tudja, mi a szabadság. *Labouleye Elnárd.*

K ö z é p s z e r ü s é g.

A középszerűség biztosít, s fogyatkozásunk kényelem. *Shakespeare.*

A ki magát egy középszerű helyzetben jólétre tudja hangolni, nincs kitéve a pusztulásnak. *Rousseau.*

Középúton maradásra ész, élettapasztalat, csillapult indulat kell. Szélsőségben csak butaság és lángész van otthon. *Kisfaludi Károly.*

A szegénység legközelebbi okozója a nagy gazdagság. *La Bruyère.*

K ö z h a s z n u s á g.

Két osztály van: a közhasznuaké és önzőké. Az utolsók sokszor még fennebbi hangon kiáltják, hogy a közjónak mindent fel kell áldozni. *Voltaire.*

A szabadsághirdetők mind ninesenek izletemre, mert elvégre mindenik magának önkényt akar biztosítani. *Goethe.*

Igyekezz szolgálmi az emberiségnek önártalmad nélkül. *Voltaire.*

K ö z t á r s a s á g.

Legjobb köztársaság az, mely az izgaté résznek terheket és nem előnyöket biztosít. *Goethe.*